

Organizace

Junák je činovníckou demokracií v tom smyslu, že odpovědnost za řízení organizace a právo i povinnost podílet se na rozhodování mají činovníci. - Stanovy, čl. (21).

Činovník je ten, kdo přijal spoluzodpovědnost za naplňování poslání Junáka, která je spojená s působením ve jmenované nebo volené funkci. Nebo ještě jinak - s každou funkcí se pojí dvojí působnost. Jedna je dána přímo onou funkcí - hospodář tedy může do značné míry "rozhodovat o penězích", správce klubovny může o řadě záležitostí také rozhodnout sám, vedoucí oddílu připravuje s oddílovou radou program pro svůj oddíl atd. Druhá působnost je daná tím, že jde o činovníckou funkci a znamená, že každý činovník má (spolu se všemi ostatními činovníky) odpovědnost za řízení a směřování jak svého střediska, tak i celé struktury nad ním včetně Junáka jako celku - a proto má také právo rozhodovat, nejčastěji hlasováním na sněmu.

Činovníkem se lze stát:

- volbou

Jde o funkce, u kterých to říká vnitřní právo (tedy Stanovy, Organizační řád, v některých případech Řád pro ZvOJ) - jsou to zejména funkce vedoucího OJ, jeho zástupce, členů rady, členů revizní komise a některé další. Tyto funkce trvají vždy do dalšího řádného sněmu a nelze z nich činovníka odvolat, je možné jen zvolit někoho nového (to může udělat i mimořádný sněm). U členů rady se sněm může usnést, že už nikoho nového nezvolí.

- jmenováním

Jsou to ty ostatní funkce, mimo volených. Na středisku se nejčastěji setkáte s vedoucím oddílu nebo zpravodajem (výchovným, organizačním, hospodářským...). Nikde ale neexistuje kompletní seznam činovníckých funkcí. Pokud tedy někdo vykonává *dlouhodobou a soustavnou činnost, se kterou se pojí nějaká rozhodovací nebo řídicí pravomoc (ORJ, čl. (181) a následující)*, jde pravděpodobně o činovníckou funkci, do které ho měl někdo (nejčastěji vedoucí střediska se souhlasem rady) jmenovat. Ten, kdo činovníka do funkce jmenoval, ho může kdykoli i odvolat.

Z libovolné funkce může činovník sám odstoupit, výkon funkce končí i jeho vystoupením z Junáka nebo jeho úmrtím.

Všichni činovníci mají právo se zúčastnit sněmu střediska, ve kterém jsou řádnými členy, a to i když svou funkci vykonávají jinde. Předseda krajské rady nebo starosta Junáka jsou tak každý delegátem sněmu svého střediska.

V zásadě se dá říct, že pro všechny sněmy platí stejná obecná pravidla, ať už jde o sněm střediska, nebo VOJ (a skoro i Valný sněm). Dál budeme popisovat sněm střediskový. Některé záležitosti jsou pro "vyšší" sněmy upraveny přísněji - to je u nich ale vždy uvedeno.

Sněm se může konat jako řádný (tzn. proběhne úplná volba orgánů OJ) či mimořádný (má stejné pravomoci, ale úplná volba neproběhne).

Do pravomoci střediskového sněmu patří zejména volba:

- vedoucího střediska s jeho zástupcem
- členů střediskové rady
- revizní komise
- delegátů na sněmy VOJ, případně Valný sněm (VSJ)

Průběh voleb podrobně popisuje kapitola 6.1 Organizačního řádu.

Zároveň je střediskový sněm tím prvním místem, kde může každý činovník ovlivňovat směřování Junáka. Částečně to dělá volbou delegátů na sněmy VOJ a VSJ, zejména ale tím, že může svému sněmu (a jeho prostřednictvím i všem nadřízeným) navrhnout usnesení.

Aby se sněm mohl uskutečnit, je třeba jej nejprve svolat. Svolavatelem sněmu je středisková rada, která svolání sněmu vyhlásí nejméně 30 dní před jeho konáním, zároveň konání sněmu ohlásí předsedovi nadřazené OJ (to se děje automaticky při zadání sněmu do skautISu). Při svolání sněmu musí středisková rada také jmenovat kandidátní komisi - ta má na starosti sběr kandidátek. U středisek stačí, aby byl v kandidátní komisi jeden člověk; u VOJ už jich je potřeba pět.

Středisková rada může sněm svolat kdykoli to považuje za potřebné, nejpozději však do 42 měsíců od konání posledního řádného sněmu.

Už víme i to, že delegátem střediskového sněmu je každý činovník registrovaný v příslušném středisku (tedy i činovníci, kteří vykonávají činovnickou funkci mimo středisko, např. členové okresní či krajské rady). Při hlasování má delegát pouze jeden hlas bez ohledu na to kolik činovnických funkcí zastává.

Organizační struktura Junáka

Je popsána v nejvyšším vnitřním předpisu Junáka – Stanovách, podrobněji pak také v Organizačním řádu.

Junák se skládá s takzvaných organizačních jednotek, které jednotky jsou právními osobami dle Občanského zákoníku. To znamená, že mají svou právní osobnost (odvozenou od právní osobnosti Junáka jako hlavního spolku). Jedná za ně jejich vedoucí - ten vykonává působnost statutárního orgánu.

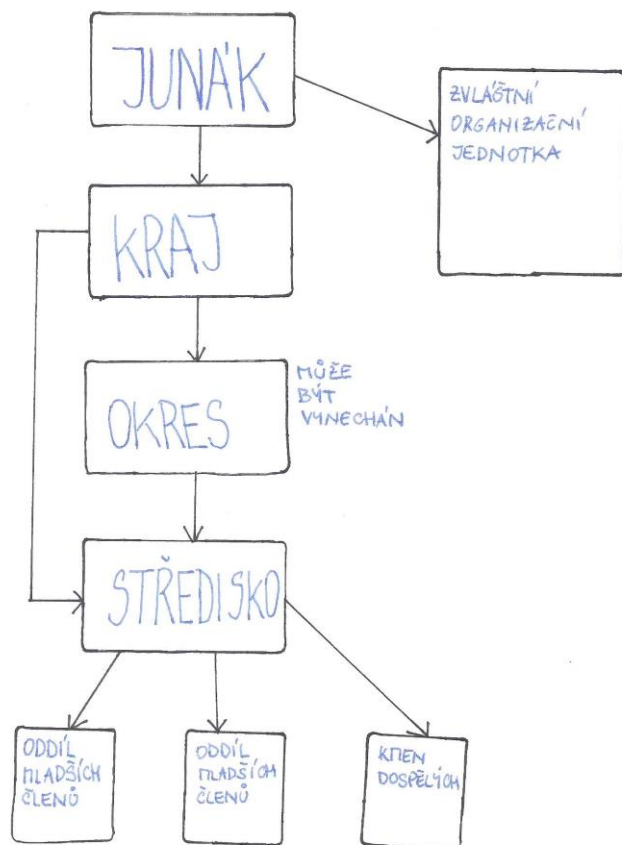
Každá základní organizační jednotka má mít aspoň tři výchovné jednotky (oddíly), z nichž nejméně dvě jsou oddílem mladších členů.

Toto uspořádání je výhodné v tom, že oddíly se mohou soustředit na program a středisko jim může poskytovat zázemí pro činnost (podepisovat smlouvy, vést účetnictví, podávat daňové přiznání apod.).

Organizační jednotky rozdělujeme takto:

- Junák (hlavní spolek),
- Vyší organizační jednotky (VOJ) – junácké kraje a okresy,
- Základní organizační jednotky (ZOJ) – střediska a přístavy,
- Zvláštní organizační jednotky (ZvOJ) – tiskové a distribuční centrum Junáka, Skautská ochranná služba, Vzdělávací středisko Gemini, Skautský institut, Kapráluv mlýn, apod.

A takhle vypadá jejich vzájemné postavení.



Každá jednotka je nějakou formou zastoupena v radě své přímo nadřízené jednotky. Vedoucí každého oddílu tak je členem své střediskové rady. Vedoucí střediska je členem okresní rady a předseda okresní rady je členem krajské rady. Pokud by středisko bylo řízeno přímo krajem, musí krajský sněm zvolit alespoň jednoho člena rady za každých pět středisek, která řídí (střediska jsou tedy v krajské radě zastoupena obdobně, jako kdyby mezi nimi a krajem byl ještě okres).

Každý kraj pak má svého zástupce v Náčelnictvu, o způsobu jeho ustavení rozhoduje sněm. Může ho tedy buď přímo zvolit, nebo rozhodnout, že zastupování kraje v Náčelnictvu bude spojeno s nějakou jinou funkcí (např. předsedy krajské rady), nebo může zmocnit radu, aby o jmenování rozhodla sama.

Existují tedy dvě cesty, kterými je možné ovlivnit směřování Junáka. První cesta je operativnější a hodí se spíš pro záležitosti technického charakteru (nelíbí se nám nějaké rozhodnutí, chceme, aby nadřízená VOJ uspořádala zdravotnický kurz, chceme platit menší členské příspěvky na kraj) - tou cestou je to přímé zastoupení v radě vyšší OJ. Každý člen rady totiž může té "své" radě podávat jakékoli návrhy a rada je má projednat.

Druhá cesta je méně operativní a hodí se více pro záležitosti dlouhodobé, strategické. Každá (nebo lépe skoro každá) OJ si volí svého zástupce na všechny sněmy nadřízených jednotek a na Valný sněm, každý sněm má právo předkládat nadřízeným sněmům návrhy. Touto cestou se tedy dá nějaké téma nejen zařadit na program nejvyššího orgánu dané jednotky, nebo třeba i Valného sněmu jakožto nejvyššího orgánu celé organizace, ale také o něm (jako delegát svého střediska, okresu nebo kraje) přímo diskutovat a hlasovat.

Junák jako celek řídí jeho ústřední orgány - těmi jsou:

- Valný sněm Junáka,
- Náčelnictvo Junáka,

- Ústřední revizní komise Junáka,
- Rozhodčí a smírčí rada Junáka a
- Výkonná rada Junáka.

Valný sněm Junáka

Valný sněm je nejvyšším orgánem Junáka. Pouze v jeho pravomoci je schvalovat nebo měnit Stanovy (případně rozhodnout o zrušení Junáka). Delegáty valného sněmu volí organizační jednotky (nejčastěji střediska, částečně okresy a kraje), a to podle počtu svých členů. Velmi malou část delegátů tvoří členové ostatních ústředních orgánů.

Valný sněm volí členy Náčelnictva, Rozhodčí a smírčí rady a Ústřední revizní komise - tyto orgány se pak Valnému sněmu zodpovídají ze své činnosti.

Valný sněm se koná stejně často jako ostatní sněmy - tedy jednou za 3 roky, nejpozději 3,5 roku od posledního Valného sněmu.

Náčelnictvo

Představuje vrcholný orgán mezi Valnými sněmy. Vydává vnitřní předpisy Junáka s nejvyšší právní silou (řády) a vytváří základní rámec pravidel pro Výkonnou radu Junáka.

Je to strategický orgán - jeho úlohou tedy je připravovat dlouhodobé záměry Junáka a také je realizovat, ať už sám, nebo prostřednictvím Výkonné rady.

Schází se jednou za 2 měsíce (4x – 5x do roka)

Výkonná rada

Výkonná rada je podřízena Náčelnictvu. V jejím čele stojí starosta, který vykonává působnost statutárního orgánu Junáka jako celku. Spolu s ním jsou ve výkonné radě místostarosta a zpravodajové, které starosta pověřuje prací na specifických oblastech, kterým se věnují (např. zpravodajka pro vzdělávání, zpravodaj pro program). Zároveň s tímto pověřením jim také dává pravomoc v dané oblasti samostatně rozhodovat. Většina činnosti se tak odehrává u jednotlivých jejich členů.

Rozhodčí a smírčí rada

Plní kontrolní funkci a chrání práva členů Junáka. Může zrušit usnesení, kteréhokoli orgánu Junáka, pokud je v rozporu s předpisem vyšší právní síly a dohlíží na jeho správné plnění. Řeší závažné spory uvnitř organizace a náleží jí právo vykládat Stanovy (mezi Valnými sněmy).

Ústřední revizní komise

Je kontrolní komisí podle Občanského zákoníku. Může tedy kontrolovat všechny záležitosti spolku - nejen hospodaření, i když to je zdaleka nejčastějším předmětem kontrol. Může také kontrolovat všechny organizační jednotky, nejen Junák jako hlavní spolek.

Orgány organizačních jednotek

Střediska a VOJ mají stejné orgány, stejné jsou i vazby mezi nimi. Situace u ZvOJ se může lišit, podobu a vzájemné vztahy jejich orgánů vždy určuje jejich Statut.

Už víme, že každé středisko má právní osobnost, která je odvozena od právní osobnosti jejich zakladatele, kterým je Junák jako celek. Hlavním úkolem střediska je řídit a zajišťovat skautskou výchovu dětí a mládeže, poskytovat materiální a technické zázemí pro činnost ve výchovných jednotkách, podporovat jejich vedení, a sdružovat a organizovat členy Junáka, kteří v daném místě působí.

Sněm

Sněm je nejvyšším orgánem jednotky, je oprávněn rozhodovat o všech věcech dané jednotky. Patří sem zejména: volba rady OJ, volba revizní komise OJ, volba statutárního orgánu OJ spolu s jeho zástupce, volba delegátů na sněmy nadřízených OJ. Sněm může přijímat závazná rozhodnutí pro činnost OJ, ale i podávat návrhy nadřízeným jednotkám.

Rada

Nejvyšším řídicím orgánem střediska mezi sněmy je středisková rada. Jejími členy jsou:

- vedoucí střediska a jeho zástupce
- další členové volení sněmem v počtu, který určí sněm
- vedoucí oddílů (ti jsou členy rady automaticky z titulu funkce, v nepřítomnosti je mohou zastupovat jejich zástupci).

Střediskové radě přísluší zejména:

- Schvalovat rozpočet a plán činnosti střediska
- Rozhodovat o výši členských příspěvků
- Přijímat vnitřní předpisy závazné pro členy střediska
- Schvalovat velké akce
- Schvalovat návrhy vedoucího střediska na jmenování zpravodajů

Vedoucí střediska

Už víme, že vedoucí střediska je členem střediskové rady, a že zároveň vykonává působnost statutárního orgánu. Je velmi důležité, že v některých záležitostech může rozhodovat zcela samostatně a "velitelsky", v jiných je ale vázaný tím, co mu uloží středisková rada.

Jako statutární orgán má odpovědnost za to, že středisko jako právnická osoba dělá všechno, co dělat má. Co to konkrétně je může být dáno buď:

- právním řádem (vést účetnictví, podávat daňové přiznání, spravovat svůj majetek s péčí řádného hospodáře)
- vnitřním právem (jednou za rok odevzdat registraci, mít kvalifikované vedoucí oddílů apod.)
- nebo rozhodnutím střediskové rady (jet na společný tábor, koupit si z "dotačních peněz" nové stany, zajistit opravu střechy na klubovně).

Vedoucí má svého zástupce, který má úplně stejné pravomoci jako vedoucí - stejně jako on je členem střediskové rady, a stejně jako on může za středisko jednat navenek. Není pak důležité, kdo z nich jednal, jednání (třeba podepsaná smlouva) platí vždy.

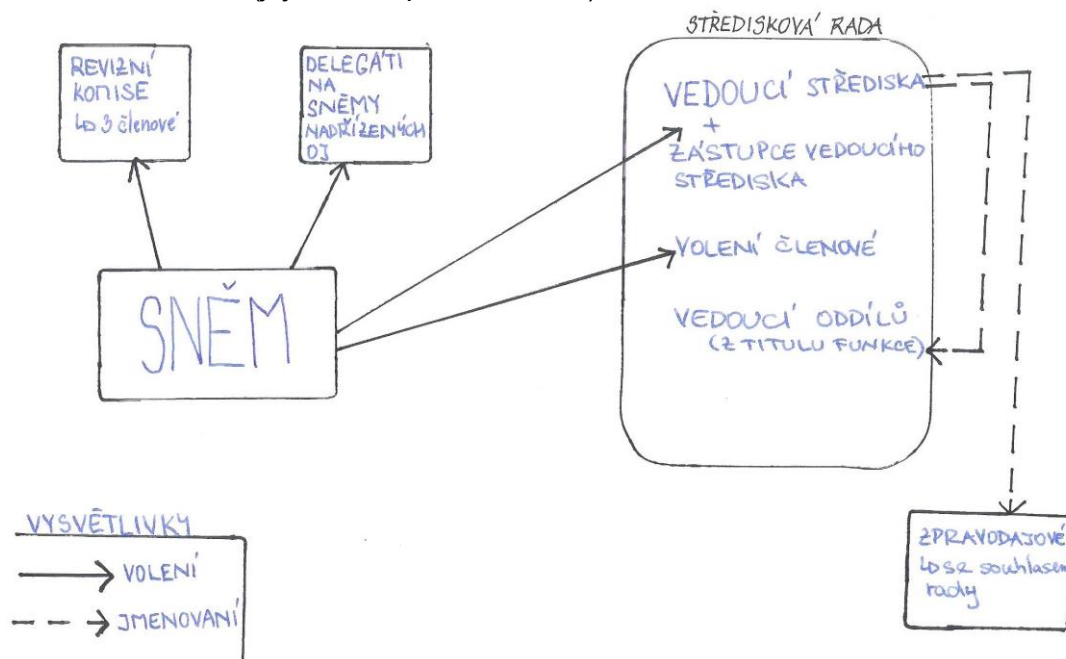
Aby na všechno nebyl vedoucí úplně sám, má jednak svého zástupce a jednak může některé konkrétní části své agendy předat někomu jinému. Tito činovníci (říká se jim zpravodajové) pak samostatně řeší nějakou agendu (třeba hospodář vede účetnictví, správce základny zajišťuje opravy, úklid a půjčování základny, výchovný zpravodaj pomáhá oddílovým vedoucím...).

Zpravodajové

Jsou to činovníci pověřeni prací v nějaké konkrétní oblasti. Ze své činnosti se zodpovídají vedoucímu střediska. Jsou to takové jeho prodloužené ruce. Proto také nemají sami o sobě právo hlasovat ve střediskové radě. Samozřejmě ale můžou mít i jinou funkci, se kterou pak je hlasovací právo spojeno (např. vedoucí oddílu, volení člen rady).

Revizní komise

Revizní komise je kontrolním orgánem revidující činnost jednotky a její hospodaření. O své činnosti informuje ostatní orgány střediska. Členové revizní komise nesmí být zároveň členy střediskové rady - jinak by totiž kontrolovali sami sebe. V revizní komisi tak nemůžou být ani vedoucí oddílů (jejich zástupci ale už ano).



Struktura vnitřních předpisů Junáka

Stejně jako právní řád České republiky obsahuje různé předpisy s různou právní silou, také vnitřní právo Junáka zahrnuje různé předpisy, které jsou dle právní síly seřazeny stupňovitě. Právní síla jednotlivých předpisů je závislá na tom, jaký orgán je schválil. Žádný předpis nesmí být v rozporu s předpisem vyšší právní síly.

Pořadí dle „právní síly“:

- Stanovy (a usnesení Valného sněmu)
- řády (a usnesení Náčelnictva),
- směrnice Výkonné rady a
- vyhlášky organizačních jednotek, přičemž vyhláška nadřízené organizační jednotky má vyšší právní sílu než vyhláška organizační jednotky jí podřízené.

Stanovy Junáka

V předchozích odstavcích jsme se již s částí obsahu Stanov seznámili.

Stanovy jsou nejvyšším vnitřním předpisem Junáka a jsou podmínkou pro existenci spolku. Může je schválit nebo změnit jen Valný sněm a jsou k tomu potřeba $\frac{3}{5}$ delegátů. Ve Stanovách se dá najít:

- Poslání Junáka (Hlava 1)
- Principy skautingu, skautská výchovná metoda, skautský zákon, slib atd. (Hlava 2)
- Kdo je činovník a co to znamená (Hlava 4), kdo z nich je statutárním orgánem (Hlava 7)
- Organizační struktura (Hlava 5) a systém vnitřních předpisů (Hlava 6)
- Mimo to Stanovy podrobně popisují úkoly všech pěti ústředních orgánů.

Řády

Řády jsou dlouhodobě platné předpisy, které v návaznosti na Stanovy určují hlavní úkoly, práva a povinnosti členů, jednotek a orgánů Junáka a upravují vnitřní život Junáka. Řády schvaluje Náčelnictvo.

Základními řády Junáka jsou např.:

Organizační řád (OŘJ)

Organizační řád rozpracovává podrobněji Stanovy. Jsou v něm vymezeny povinnosti a pravomoci jednotlivých orgánů a činovníků Junáka. Jeho přílohou je přehled činovníckých funkcí a jejich doporučené náplně (včetně kvalifikačních požadavků). Navazují na něj Směrnice - například Směrnice k vedení seznamu členů; Směrnice k registraci apod.

Řád pro výchovu činovnic a činovníků Junáka (ŘVČČJ)

Upravuje činovnícké vzdělávání, objasňuje obsah a formu činovníckých kvalifikačních stupňů či podmínky pořádání různých typů vzdělávacích akcí. Navazují na něj Směrnice, které podrobně zpracovávají obsah jednotlivých kvalifikačních stupňů (na úrovni kompetencí nebo požadavků ke zkoušce).

Hospodářský řád

Upravuje problematiku hospodaření organizačních jednotek Junáka, a to od ústředních orgánů až po středisko. Souvisí s ním Směrnice pro inventarizaci a Směrnice k proplácení cestovních náhrad.

Disciplinární řád

Disciplinární řád stanovuje pravidla pro řešení disciplinárních provinění členů Junáka.

Krojový řád, Revizní řád, Řád rozhodčí a smírčí rady, aj.

Směrnice

Směrnice jsou vydávány v působnosti Výkonné rady - vydává je tedy buď starosta, nebo některý ze zpravodajů, pokud je Směrnice v jeho oboru. Směrnice podrobněji rozpracovávají ustanovení řádů (viz příklady výše).